

ДЕЯКІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

Україна має значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, підтвердженням чого є статистичні дані Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху (англ. – IFOM), за якими простежується позитивна тенденція розвитку органічного виробництва. Так, станом на 2002 р. в Україні було зареєстровано 31 господарство, що отримало статус “органічного”, в 2016 р. нараховувалось 390 сертифікованих органічних господарств, а загальна площа сертифікованих органічних сільськогосподарських земель склала 421200 га [1].

Проте внаслідок нескоординованої державної аграрної політики, органічне виробництво на сьогодні так і не стало пріоритетним напрямком аграрного сектору України. Причиною цього є недосконала нормативно-правова база, зокрема, в частині державної підтримки виробників органічної сільськогосподарської продукції.

Так, основою правового регулювання відносин у сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції є Закон України від 3 вересня 2013 р. «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини», який визначає правові та економічні основи виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини і спрямований на забезпечення належного функціонування ринку органічної продукції та сировини, а також на гарантування впевненості споживачів у продуктах та сировині, маркованих як органічні.

Закон регулює відносини у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини) та поширюється на суб'єктів господарювання, які провадять господарську діяльність у цій сфері, та на органічну продукцію (сировину), отриману відповідно до вимог цього Закону, а також передбачає принципи виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції (сировини) як загальні, так і спеціальні.

Проте у Законі на сьогодні не передбачено державної підтримки суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини). Однак, при прийнятті Закону така підтримка передбачалась у Розділі VIII «Державна та наукова підтримка виробництва та обігу органічної продукції та сировини». Проте на підставі Закону України від 12 лютого 2015 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)» весь розділ було виключено.

Аналіз аграрного законодавства дає підстави стверджувати про відсутність спеціального механізму державної підтримки виробників органічної сільськогосподарської продукції. Виключенням є лише постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1102 “Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам”, за якою фінансова підтримка надається фермерським господарствам на конкурсних засадах на поворотній основі у розмірі, що не перевищує 500 тис. гривень, для проведення оцінки відповідності виробництва органічної продукції (сировини) із забезпеченням виконання зобов'язання щодо повернення бюджетних коштів. При цьому за рівних умов фермерські господарства, які подали заяву про перехід на виробництво органічної продукції (сировини), мають перевагу перед іншими, які претендують на отримання фінансової підтримки.

Між тим, у Верховній Раді зареєстровано законопроект «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», у ст. 8. якого, «Державна підтримка органічного виробництва та обігу органічної продукції».

зазначено, що державна підтримка може надаватися виробникам органічної продукції у рамках загальнодержавних та регіональних програм за рахунок і в межах видатків за бюджетними програмами, спрямованими на підтримку розвитку сільськогосподарських товаровиробників.

Проте зазначене положення не є досконалим, оскільки, не містить гарантії надання державної підтримки, а лише передбачає гіпотетичну можливість її отримання. Така ситуація вимагає удосконалення аграрного законодавства, розроблення механізму надання державної підтримки виробникам органічної сільськогосподарської продукції.

У цьому аспекті доцільно проаналізувати досвід Європейського Союзу. Так, основні цілі Спільної аграрної політики ЄС передбачено Римським договором 1957 р., серед яких: підвищення продуктивності аграрного сектора шляхом сприяння технічному прогресу, забезпечення раціонального розвитку сільськогосподарського виробництва та оптимального використання факторів виробництва, забезпечення прийнятної рівня життя для тих, хто працює у сільському господарстві і орієнтовані на збільшення їх доходів; стабілізацію ринків агропродовольчої продукції, захист виробників і споживачів від впливу зовнішніх факторів; гарантування забезпечення населення держав-членів Співтовариства якісним продовольством за рахунок власного виробництва продукції, а також забезпечення населення держав-учасниць продовольчою продукцією за доступними цінами.

Важливе значення для розвитку сільського господарства має державна підтримка. На рівні ЄС її надання визначається Регламентом Ради ЄС № 1698/2005 від 20 вересня 2005 р. щодо підтримки розвитку села з боку Європейського сільськогосподарського фонду розвитку села, яким передбачено такі види державної підтримки, як: надання допомоги молодим фермерам, пов'язаної з раннім виходом на пенсію; підтримки модернізації сільськогосподарських угідь; підтримки фермерів, які беруть участь у схемах з виробництва якісних продуктів харчування; допомоги для покращення навколишнього середовища і сільської місцевості.

Підтримка органічного сільського господарства зі сторони ЄС послідовно зростає. У більшості країн ЄС органічне сільське господарство підтримується агроекологічними заходами, які компенсують фермерам втрати (або недоотримані вигоди), які пов'язані з виробництвом, створені більш дбайливим сільським господарством, яке приділяє більше уваги захисту довкілля та добробуту сільськогосподарських тварин. Крім того, прямі виплати є доступними для всіх фермерів, хто виконує базові вимоги для захисту навколишнього середовища та добробуту тварин (система "cross compliance" у рамках Схеми єдиних виплат (single payment scheme, SPS). Органічні фермери можуть подаватися на отримання додаткових субсидій, які зазвичай виплачуються під час добровільних агроекологічних заходів [2, с. 14].

Таким чином, врахування досвіду ЄС має важливе значення для удосконалення національного законодавства. Зокрема доцільно розробити систему субсидювання виробників органічної сільськогосподарської продукції на основі прямих та непрямих виплат з метою розвитку органічного виробництва як пріоритетного напрямку аграрного сектору України.

Використані джерела:

1. Органік в Україні. Федерація органічного руху України. URL: <http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29> (дата звернення: 05.09.2017).
2. Урбан І., Хубер Б., Дмитрова К., Прокопчук Н. та ін. *Можливості державної підтримки для розвитку органічного сільського господарства: досвід інших країн*. Київ: ФОП Задорожна С.О., 2013. 122 с.

А 43 Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної наукової конференції "Шістнадцяті осінні юридичні читання" (м. Хмельницький, 20–21 жовтня 2017 року): [у 2-х част.]. Частина друга. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. – 237 с.

ISBN 978-617-7572-04-5 (повне зібр.)

ISBN 978-617-7572-06-9 (частина 2)

У збірнику представлені кращі тези доповідей, які були подані на Міжнародну наукову конференцію "Шістнадцяті осінні юридичні читання", що відбулась у Хмельницькому університеті управління та права 20–21 жовтня 2017 року.

Розміщені у збірнику тези доповідей стосуються таких напрямків: "Земельне право", "Аграрне право", "Господарське право", "Екологічне право", "Природоресурсне право", "Кримінальне право", "Кримінологія", "Кримінально-виконавче право", "Кримінальний процес", "Криміналістика", "Судова експертиза", "Міжнародне право", "Порівняльне правознавство".

Збірник розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, студентів, аспірантів та докторантів юридичного напрямку, практичних працівників і широкий читацький загал.

Організаційний комітет Міжнародної наукової конференції "Шістнадцяті осінні юридичні читання" не завжди поділяє думку учасників конференції.

У збірнику максимально точно збережені орфографія, пунктуація та стилістика, які були запропоновані учасниками конференції.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

УДК 34
ББК 67.0

ISBN 978-617-7572-04-5 (повне зібр.)
ISBN 978-617-7169-06-9 (частина 2)

© Колектив авторів, 2017
© Хмельницький університет
управління та права, 2017